

บทบาทหัวหน้าฝ่ายวิชาการของสถาบันการฝึกหัดครู
(THE ROLE OF THE HEADS OF ACADEMIC DEPARTMENTS IN TEACHERS
TRAINING INSTITUTES)

โดย

นายจำนรรจ์ สุทธาพันธุ์ อนุ.วท. (สุชาภิบาล), ค.บ.

วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต

ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนกวิชาบริหารการศึกษา

พ.ศ. 25๐๙

000348

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต

.....
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.. ดร.ภัสสร .. ดร.กฤษณะ ประธานกรรมการ
ดร. รุ่งโรจน์ .. กรรมการ
ดร. ปกรณ์ .. กรรมการ
..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมงานวิจัย

รองศาสตราจารย์ เกษล่ง

ปกาวสิทธิ์

วันที่ 26 เดือน เมษายน พ.ศ. 2509

บทกึ่งย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษายภาพทฤษฎีและงานในหน้าที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการของ
สถานับการฝึกหัดครูที่ผลิตครูระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เพื่อสำรวจและศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงาน
ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ เพื่อหาทางปรับปรุงหรือแก้ไข และเพื่อใช้ผลของการวิจัยเป็นแนว
ความคิดในการเขียนคู่มือ สำหรับการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในสถานับการฝึกหัดครู
ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสถานับการฝึกหัดครู ๘ แห่ง ในระแวง
และธนบุรี และใช้แบบสอบถามสำรวจเพื่อความจริง และความถูกต้องของอาจารย์ใหญ่ และ
หัวหน้าฝ่ายวิชาการของสถานับการฝึกหัดครูซึ่งผลิตครูระดับต่ำกว่าปริญญาตรีรวม ๒๘ แห่ง
เกี่ยวกับงานในหน้าที่และปัญหาในการปฏิบัติงานของฝ่ายวิชาการและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ แล้ว
ได้วิธีทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการคิดเป็นร้อยละ ทาลาเฉลี่ย ค่าพิสัย และเบี่ยง
เทียบความคิดเห็นของอาจารย์ใหญ่ และหัวหน้าฝ่ายวิชาการโดยใช้ ไคสแควร์ ผลของการ
วิจัยสรุปได้ว่า อาจารย์ใหญ่และหัวหน้าฝ่ายวิชาการยอมรับว่าหัวหน้าฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่
กำหนดนโยบาย และวางโครงการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ประสานงานทางวิชาการ เช่นผู้
จัดอาจารย์สอนวิชาต่าง ๆ จัดบริการและความช่วยเหลือทางวิชาการให้แก่อาจารย์ และ
นักเรียน ควบคุมดูแลและปรับปรุงการเรียนการสอน ติดตามผลงาน และประเมินผลการ
ปฏิบัติงานของฝ่ายวิชาการ

ปัญหาสำคัญของฝ่ายวิชาการ ที่พบในการวิจัยนี้คือ สถานับการฝึกหัดครู ยังไม่มีการ
กระจายอำนาจบริหารให้แก่ฝ่ายวิชาการ และสถานับส่วนมากยังขาดอาจารย์ที่ช่วยและความ
สามารถ ขาดเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์การสอน และอาคารเรียน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการส่วน
มาก ไม่สนใจศึกษาและบันทึกปัญหาและขอพบรองในการปฏิบัติงานไว้เป็นเอกสารหรือรายงาน

การวิจัยนี้ได้เสนอแนะให้อาจารย์ใหญ่วางแผนงานอย่างรอบคอบ และมอบอำนาจบริหาร
งานตามความจำเป็นแก่หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ และจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้สอยให้เพียงพอสำหรับ
การสอนวิชาต่าง ๆตามหลักสูตร วิทยาลัยครูใหญ่ ๆ ควรมีผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายวิชาการอีกหนึ่งคน
นอกจากนี้ฝ่ายวิชาการควรมีการประชุมปรึกษากันประจำเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แก้ไข
ปัญหา และประสานงาน ควรมีการวัดผลเป็นระยะ ๆ และรายงานความเจริญก้าวหน้าของงานให้
อาจารย์ใหญ่ทราบอย่างสม่ำเสมอ

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความร่วมมือเป็น
อย่างดีจากบุคคลหลายฝ่าย อาทิ เช่น รองศาสตราจารย์ เกหลง ปภาวสีหิณี ได้ให้คำ
แนะนำที่เป็นประโยชน์และตรวจแก้ไขอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การวิจัยมีคุณค่าอย่างแท้จริง
นายสมพงษ์ ศิริเจริญ หัวหน้ากองโรงเรียนฝึกหัดครู ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือในการส่ง
แบบสอบถามและการติดต่อสัมภาษณ์ อาจารย์สองสี ชูติวงศ์ ได้ช่วยวางแนวสำหรับการ
วิจัย อาจารย์ประเขาว์ กักคี่ศรี อาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร และอาจารย์
พิชิตม กาญจนโชติ อาจารย์ใหญ่วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก ได้ช่วยให้ข้อคิดเห็น
ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการสร้างแบบสอบถาม และที่จะสัมภาษณ์ได้ คือ ผู้อำนวยการ และ
อาจารย์ใหญ่ และหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่ตอบแบบสอบถาม และให้การสัมภาษณ์ เพราะทำให้
ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อเท็จจริงและความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ได้มาก
ผู้วิจัยจึงใคร่ขอโอกาส กราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

จส.

สารบัญ

	หน้า
บทกัตยอ	ค
กิติกรรมประกาศ	ฉ
รายการตารางประกอบ	ญ
รายการแผนภูมิประกอบ	ก
	
๑	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาของมีรัฐธา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
คำจำกัดความ	8
การวิจัยอื่น ๆ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้	8
2 วิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล	17
วิธีดำเนินการวิจัย	17
ประชากร	17
ลักษณะแบบสอบถาม	19
วิธีการรวบรวมข้อมูลและการเสนอข้อมูล	20
3 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล	31
4 สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ	99
สรุปผลการวิจัย	99
ขอเสนอแนะสำหรับการวางรูปการบริหาร	
งานของฝ่ายวิชาการ	119
ขอเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขสำหรับ	
ระดัปลงการฝึกหัดครู	122

	หน้า
ขอเสนอแนะสำหรับผู้ช่วยการและอาจารย์ใหญ่	123
ขอเสนอแนะสำหรับหัวหน้าฝ่ายวิชาการ	124
ขอเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำการวิจัยต่อไป	126
ภาคผนวก	
แนวการ สัมภาษณ์	128
แผนผังแสดงที่ตั้ง สถาบันการฝึกศึกษาคู่ใจใน การวิจัยนี้	129
แผนผังการบริหาร งานของ สถาบันการ ฝึกศึกษาคู่ใจ	130
แบบสอบถาม	131
บรรณานุกรม	150

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	สถาบันการฝึกหัดครูในภาคการศึกษาต่าง ๆ : จำนวนที่ส่งและได้รับแบบสอบถาม	23
2	จำนวนนักเรียนและลักษณะของสถาบันการฝึกหัดครู	24
3	เพศและฐานะการสมรสของผู้ตอบแบบสอบถาม	25
4	อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	26
5	อายุราชการของผู้ตอบแบบสอบถาม	27
6	พหุความรู้และวุฒิของผู้ตอบแบบสอบถาม	28
7	การศึกษาต่อ การไปทำงาน และการเข้ารับการ อบรมของผู้ตอบแบบสอบถาม	29
8	การวางโครงการและการกำหนดนโยบายของฝ่ายวิชาการ	36
9	การบริหารบุคคลในตำแหน่งวิชาการของฝ่ายวิชาการ	39
10	การให้บริการและความช่วยเหลือแก่คณะอาจารย์ และนักเรียนของฝ่ายวิชาการ	42
11	การจัด ควบคุมและปรับปรุงการ เรียนการสอนของฝ่ายวิชาการ	45
12	การติดตามผลและประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายวิชาการ	48
13	การประสานงานระหว่างฝ่ายวิชาการกับอาจารย์ นักเรียน และหน่วยงานอื่น ๆ	51
14	ลักษณะการ เป็นผู้นำของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ	53
15	หลักสูตรและการใจหลักสูตรของฝ่ายวิชาการ	56
16	การจัดและมอบงานให้แก่อาจารย์	58
17	การปรับปรุงการ เรียนการสอนของฝ่ายวิชาการ	60

สารบัญ	หน้า
18	การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพทางวิชาการ ของบัณฑิตเรียน..... 63
19	การจัดบริการแนะแนวเพื่อส่งเสริมคุณภาพทางวิชาการ แก่นักเรียน..... 65
20	การศึกษาปัญหาและประเมินผลการปฏิบัติงานของ ฝ่ายวิชาการ..... 67
21	มนุษยสัมพันธ์และการประสานงานระหว่างฝ่ายวิชาการ และฝ่ายอื่น ๆ 69
22	การปฏิบัติงานธุรการและการเงินที่เกี่ยวข้องกับ ฝ่ายวิชาการ..... 71
23	ความช่วยเหลือที่ทางฝ่ายวิชาการพึงได้รับจากอาจารย์ใหญ่ .. 73
24	กำหนดเวลาเปิดทำการสอนของสถานับการฝึกหัดครู..... 77
25	ปริมาณงานในหน้าที่การให้บริการของฝ่ายวิชาการ..... 83
26 ก.	ปริมาณงานในหน้าที่ประจำของฝ่ายวิชาการ..... 86
26 ข.	ปริมาณงานในหน้าที่ประจำของฝ่ายวิชาการ..... 88
27	ปริมาณงานในหน้าที่พิเศษของฝ่ายวิชาการ..... 91

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่	หน้า
๑	ภาวะใช้เวลาในการบริหารงานในหน้าที่ของหัวหน้า ฝ่ายวิชาการ ตามขนาดสถานับการฝึกหัดครู..... 78
2	จำนวนโครงการ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของฝ่ายวิชาการ ในหนึ่งปีการศึกษา ตามขนาดสถานับการฝึกหัดครู..... 79
3	จำนวนปัญหาที่ฝ่ายวิชาการศึกษาเฉลี่ยในหนึ่งภาคการศึกษา ตามขนาดสถานับการฝึกหัดครู..... 80
4	จำนวนหมวดวิชาที่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายวิชาการ ตามขนาดของสถานับการฝึกหัดครู..... 81
5	จำนวนอาจารย์ที่ฝ่ายวิชาการต้องจัดตารางสอนให้ในหนึ่ง ภาคการศึกษาตามขนาดของสถานับการฝึกหัดครู..... 82
6	จำนวนนักเรียนที่ฝ่ายวิชาการให้คำแนะนำ ส่งเสริมความรู้ เป็นรายบุคคลในหนึ่งภาค เรียนตามขนาดสถานับการฝึกหัดครู..... 84
7	จำนวนเงินของวัสดุอุปกรณ์ที่ฝ่ายวิชาการจัดหาและขอในหนึ่ง ภาคการศึกษาตามขนาดสถานับการฝึกหัดครู..... 85
8	จำนวนวันที่ใช้ในการทดสอบจนกระทั่งรายงานผลการ เรียน ของฝ่ายวิชาการตามขนาดสถานับการฝึกหัดครู..... 89
9	จำนวนชั้นเอกสารที่ฝ่ายวิชาการทำรายงาน สถิติ ผลการปฏิบัติงาน ในหนึ่งภาค เรียนตามขนาดสถานับการฝึกหัดครู..... 90
10	จำนวนชั้นงานที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการต้องทำในหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ของสถานศึกษาตามขนาดสถานับการฝึกหัดครู..... 92